

Demokrati och delaktighet bör utvecklas kontinuerligt, fullmäktigemotion

FM 20.04.2022 § 37

Ordföranden meddelade att undertecknade fullmäktigeledamöter (första undertecknare Satu Hämäläinen) före sammanträdet uttryckt önskemål om att få inlämna en så lydande motion:

Demokrati och delaktighet bör utvecklas kontinuerligt

Demokratin måste ständigt försvaras, den kan bara överleva om så många människor som möjligt deltar i de demokratiska processerna. Den mest synliga av dessa processer är att rösta i val. Valdeltagandet i kommunalvalet 2021 var 55,1 procent i hela landet (54,7 procent i Lovisa). I kommunalvalet 2017 var valdeltagandet i Lovisa 58,8 procent. I kommunalvalet 2012 var valdeltagandet i Lovisa 61,4 procent. Valdeltagandet i välfärdsområdesvalet 2022 var 47,5 procent (48,0 procent i Lovisa). Även om valdeltagandet i riksdagsvalet har varit högre är det viktigt att notera att det inte längre tas för givet att rösta på samma sätt som tidigare. Det lönar sig att öka valdeltagandet i den egna kommunen.

I februari 2022 publicerade den parlamentariska valarbetsgruppen en gemensam deklaration från alla partier där man uppmanar besittarna av halvoffentliga lokaler att uppmuntra fler affärer, kollektivtrafikaktörer och andra liknande aktörer att visa sin prodemokratiska inställning genom att tillåta partier och kandidater att driva kampanj på lika villkor på stationer, i korridorer i köpcentrum, i butikslobbyer och andra inomhus- och utomhusutrymmen som är kopplade till butiker och andra utrymmen där människor rör sig. Då väljarna hur som helst besöker olika halvoffentliga lokaler har de också möjlighet att ta med sig broschyrer och prata med kandidater. Det är en positiv gest som främjar demokratin att kandidaterna syns som en del av det normala livet, vilket knappast skulle vara till skada för handeln heller. Om valdeltagandet sjunker bör man också överväga lagstiftningsåtgärder för att tillåta kampanjer.

Kommunerna beslutar om antalet och placeringen av vallokaler. Att det är lätt att rösta är en av de faktorer som ökar valdeltagandet. Vi behöver fler vallokaler än tidigare och på platser där människor naturligt går, till exempel affärer, bibliotek och så vidare. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt grupper som annars röstar mer sällan.

Vi som undertecknat fullmäktigemotionen föreslår att centralvalnämnden bereder vallokaler för riksdagsvalet 2023 i förhandsröstningen och på valdagen på ett sådant sätt att man framhäver att det är lätt att rösta. Vi föreslår att diskussionen och beslutsfattandet om vallokaler ska äga rum i god tid under 2022. Samtidigt föreslår vi att stadsfullmäktige ansluter sig till den parlamentariska valarbetsgruppens appell till besittarna av halvoffentliga lokaler för att möjliggöra ett större demokratiskt deltagande.

Bilaga nr 9.

Beslut

Sedan motionen hade lämnats, remitterades den till stadsstyrelsen för behandling enligt 133 § i stadsfullmäktiges arbetsordning.

Beredning

Direktör för stadskanslicentralen Kristina Lönnfors

Valet och den allmänna rösträtten utgör en av demokratins grundvalar. Idag är det inte längre självklart på samma sätt som tidigare att rösta i val vilket också framgår av statistikdatan som beskriver valdeltagandet i olika val. De som lämnat in motionen vill att man ska framhäva att det är lätt att rösta. I motionen konstateras att "vi behöver fler vallokaler än tidigare och på platser där människor naturligt går, till exempel affärer, bibliotek och så vidare. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt grupper som annars röstar mer sällan". Dessutom föreslår de som undertecknat motionen att stadsfullmäktige ansluter sig till den parlamentariska valarbetsgruppens appell till besittarna av halvoffentliga lokaler för att möjliggöra ett större demokratiskt deltagande.

I beredningstexten och i statistiken har utnyttjats webbplatsen vaalit.fi som källa.

Allmänt om röstningsställen och röstningsmöjligheter

Stadsfullmäktige beslutar om indelningen i röstningsområden på grund av vilken stadens röstningsområden bestäms. Med röstningsområdet bestäms väljarens röstningsställe på valdagen, det vill säga på valdagen kan väljaren rösta endast i den lokal som fastställts som hans vallokal. Som alternativ till att rösta på valdagen är förhandsröstning, det vill säga att rösta under förhandsröstningstiden före valdagen. Varje röstberättigad kan efter eget val rösta på förhand på vilket som helst av de allmänna förhandsröstningsställena i hela Finland. Den kommuninvånare vars rörelse- och funktionsförmåga är så begränsad att hen inte utan orimliga svårigheter kan ta sig till ett förhandsröstningsställe i hemlandet eller röstningsstället på valdagen får rösta på förhand hemma. Man ska anmäla sig till hemmaröstning inom den utsatta tiden. Också för personer som vårdas eller har tagits in i anstalter (till exempel i sjukhus, socialvårdens verksamhetsenheter som ger dygnetruntvård och andra verksamhetsenheter inom socialvården som angetts genom kommunstyrelsens beslut samt i straffanstalter) ordnas en möjlighet att kunna rösta på förhand. Beslutet om de allmänna förhandsröstningsställena som staden underhåller och röstningsställena i anstalter fattas av stadsstyrelsen.

Om Lovisa stads röstningsställen på valdagen

I Lovisa stad finns 14 röstningsområden (Lovisa centrum, Harjurinne, Valkom, Märlox, Skinnarby, Hardom, Pernå kyrkoby, Forsby, Isnäs, Sarvsalö, Strömfors norra, Strömfors kyrkoby, Strömfors södra, Liljendal). Om man vill ändra antalet röstningsområden eller indelningen som utgör grunden för röstningsområdena, ska man fatta beslut om det och meddela Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om ändringen i enlighet med bestämmelserna i vallagen senast i augusti det år som föregår ikraftträdandet. Till vallokaler (röstningsställen) på röstningsområdena har i första hand valts sådana lokaler dit det är lätt att ta sig, som är tillräckligt stora för ändamålet och där det är möjligt att beakta även de krav som tillgängligheten ställer. Sådana lokaler är till exempel skolor, bibliotek och föreningshus. Den lokal som är vallokal kan vid behov ändras genom stadsstyrelsens beslut.

När man funderar på antalet röstningsområden ska man beakta bland annat stadens invånarantal och geografiska faktorer. Avståndet till röstningsstället ska vara rimligt samtidigt som antalet röstberättigade som bor på området ska vara tillräckligt stort så att både faktorerna som anknyter till bevarande av valhemligheten och de ekonomiska resurserna och personalresurserna som gäller arrangemangen kan beaktas. Varje röstningsområde ska på valdagen ha en valnämnd som består av fem medlemmar och tillräckligt många ersättare som ska minst vara tre. Således deltar cirka 140 förtroendevalda i valnämndernas arbete på valdagen.

I diskussionerna om antalet röstningsområden har man snarare lyft fram en fråga om antalet röstningsområden i Lovisa borde minskas än om deras antal borde ökas. Jämfört med grannkommunerna har Lovisa stad ett ganska stort antal röstningsområden (2022 Borgå 12, Sibbo 7, Lapträsk 4, Pyttis 2). Man vill dock säkerställa att väljarna har ett rimligt avstånd till röstningsstället. I stadens centrum finns det röstningsområden relativt nära varandra, men å andra sidan är antalet röstberättigade betydligt större än i byarna. För närvarande har man beslutat fortsätta med de nuvarande röstningsområdena och se om det kunde hittas ett röstningsställe på Märlox område som skulle passa bättre för sitt ändamål än det nuvarande efter att Drottningstranden har färdigställts. Samtidigt kunde det undersökas om det skulle vara motiverat att ändra indelningen i röstningsområden i Lovisa centrum och Märlox.

Om Lovisa stads förhandsröstningsställen

På Lovisa område finns det fem allmänna förhandsröstningsställen: Lovinfo, Pernå bibliotek, Liljendal bibliotek, Kylis i Strömfors och röstningsbuss (motsvarande antal 2022 Borgå 7 + röstningsbuss, Sibbo 2 + 1 ambulerande, Lapträsk 1, Pyttis 1 + röstningsbuss). Med röstningsbussen omfattar möjligheten att rösta på förhand nästan hela staden eftersom röstningsbussens rutt för det mesta följer bokbussens rutt. På förhandsröstningsstället ska minst två valfunktionärer vara samtidigt närvarande, och röstningsstället ska vara utrustat bland annat med dator och elektronisk förbindelse till valdatasystemet. På grund av öppettiderna för förhandsröstningsställena (särskilt Lovinfo) kräver arbetsdagens längd och den förhandsröstning som förrättas under veckoslut en arbetsinsats av flera valfunktionärer. Vid förhandsröstningen arbetar sammanlagt cirka 14 valfunktionärer. Röstning på anstalter är möjlig på hälsovårdscentralens avdelning och alla vårdhem som ger dygnetruntvård. I hemmaröstning deltar vanligtvis cirka 40 väljare.

Sammanfattning

Lovisa område har ett omfattande nätverk av både förhandsröstningsställen och valdagens röstningsställen. Röstningsställena ligger i lokaler dit väljare i regel kan ta sig lätt och som är bekanta för områdets invånare.

Vad gäller förhandsröstningen ska det beaktas att väljaren kan rösta på förhand på vilket som helst av de allmänna förhandsröstningsställena i Finland. Den väljare vars rörelse- och funktionsförmåga är begränsad har rätt att anmäla sig till hemmaröstning.

Det är svårt att bidra till att det är lätt att rösta och det är svårt att öka valdeltagandet genom att det nuvarande antalet förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen i staden ökas eller ändras. När det fattas

beslut om antalet röstningsställen och deras läge ska det beaktas hela stadens geografiska område samt de kostnader som arrangemangen medför.

Kommunikation är ett primärt sätt att försöka påverka invånarnas röstningsbeteende. Stadens valmyndigheters primära uppgift är att meddela om röstningsmöjligheter som staden erbjuder och röstningsställen som finns i staden. Man använder sig av bland annat tidningarna och tidskrifterna som kommer ut på området, radion, stadens webbplats och kanaler i sociala medier som kommunikationskanaler. Därtill sätter staden upp affischställ på cirka tio olika platser för de partier som ställer upp kandidater. Omfattningen av kommunikationen kan ökas i kommande val.

Bilaga nr 7.

Föredragning

Direktör för stadskanslicentralen Kristina Lönnfors

Förslag

Stadsstyrelsen godkänner för sin del svaret på motionen och föreslår att stadsfullmäktige

- ansluter sig till den parlamentariska valarbetsgruppens appell till besittarna av halvvoffentliga lokaler för att möjliggöra ett större demokratiskt deltagande
- godkänner svaret att motionen inte föranleder några andra åtgärder
- konstaterar motionen vara slutbehandlad.

Beslut

Beslut enligt förslaget.